

دکتر عباس حری

به پاس سه دهه همکاری صادقانه

«وَكَيْفَ تَصْبِرُ عَلَىٰ مَا لَمْ تُحِطْ بِهِ خُبْرًا»
چگونه شکیبایی می‌نمایی بر چیزی که به
دانش خویش به آن نرسیده‌ای.

دیباچه

جان چه باشد جز خبر در آزمون
هر که را افزون خبر جان اش فزون
جان ما از جان حیوان بیش‌تر
از چه؟ ز آن رو که او فزون دارد خبر^۱

مولانا جلال‌الدین محمد بلخی، در دو بیت یادشده «جان»، یعنی نفس ناطقه انسانی را معادل با «خبر» دانسته است. به گونه‌ای که هرکس بیشتر بتواند کسب خبر و اطلاعات کند، جان او قوی‌تر و استوارتر است و این برتری است که خداوند به آدمیان بخشیده و او را از چهارپایان ممتاز ساخته است. کلمه خبر از کلمات اساسی و کلیدی قرآن کریم است و آدمی با یاری دانش کسب خبر می‌کند. (وَكَيْفَ تَصْبِرُ عَلَىٰ مَا لَمْ تُحِطْ بِهِ خُبْرًا)^۲

۱. جلال‌الدین محمد مولوی؛ مثنوی معنوی (نسخه نکلسون)، تهران، نشر وزارت فرهنگ، چاپ اول، ۱۳۷۳، بیت ۳۳۳۴، ۳۳۳۵

۲. قرآن کریم؛ سوره مبارکه کهف؛ آیه ۶۸.

هیچ دانشی نیست که در آن خبر یا اطلاع، نقشی نداشته باشد. پیشینیان ما به ارج و ارزش خبر واقف بودند و آن را کمال محض و منشاء علم می‌دانستند؛ چنان‌که بی‌خبری را نقصان صرف و سرمایه جهل به شمار می‌آوردند.

این مقدمه برای آن آورده شد که اهمیت کار زنده‌یاد دکتر عباس حری؛ یعنی تدریس علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی (علوم اطلاعات و اطلاع‌شناسی) روشن شود؛ زیرا او از پایه‌گذاران و پیشکسوتان این فن در ایران بود.

زندگی‌نامه^۴

دکتر حری در پانزدهم اسفند ۱۳۱۵ش در خانواده‌ای روحانی از سلاله شیخ خُرّ عاملی، صاحب وسایل الشیعه در مشهد به دنیا آمد. مادرش از مردم تهران و پدرش اهل خراسان و اهل مشهد بود. وضعیت خانواده او از لحاظ اقتصادی متوسط بود. مادر بزرگ مادری‌اش از مردم خیابان خراسان (شهر تهران)، محله تیر دوقلو بود که همراه دخترش و با این نیت که بقیه عمر را در جوار مرقد حضرت امام رضاع (ع)، سپری کند به مشهد کوچ کرده، در آنجا ساکن

۴. اقتباس از: عباس حری؛ فرازهایی از یک زندگی، زندگی‌نامه و خدمات علمی و فرهنگی دکتر عباس حری؛ چاپ اول، تهران: انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، ۱۳۸۵، ص ۲۱، ۱۶.

در علوم و معارف اسلامی، خبر در ارتباط با مسائل علوم مختلف به کار رفته است؛ از جمله در علم نحو که ما از چیزی خبر می‌دهیم که آن چیز را مبتدا گویند و این همان است که به آن «مسند» و «محکوم به» و در منطق به آن «محمول» گویند. کاربرد خبر آن است که جمله را به تمام و کمال می‌رساند. ابن‌مالک در الفیه خود می‌گوید:

و الخبر الجزء المتمم للفائدة
کالله بر و الیادی شاهد^۳

یعنی: «خبر جزئی از کلام است که جمله را تمام می‌سازد؛ مانند دو جمله «خداوند نیکوکار است و نعمت‌های خداوند گواه آن است». در بلاغت گویند خبر گفتاری است که احتمال صدق و کذب در آن می‌رود و معیار صدق و کذب خبر، تطبیق آن با واقع یا با اعتقاد متکلم است، بر خلاف انشاء که ایجاد مفهومی تازه است و گذشته و آینده‌ای در آن لحاظ نشده که این تطبیق صورت گیرد.

در جهان امروز خبر و اطلاعات نقش مهمی در تعامل و تبادل علم و شکفتن و بالیدن آن دارد.

۳. جلال‌الدین سیوطی؛ البهجه المرضیه (شرح سیوطی)؛ قم: مکتب‌به‌الاسلامیه، سال ۱۳۶۶، الجزء الاول.

متفاوت ادامه یافت و عرصه‌های جدیدی در مطالعه وی گشوده شد. در سال ۱۳۵۰ در آزمون ورودی دوره کارشناسی ارشد کتابداری دانشگاه تهران پذیرفته شد. این دوره را در سال ۱۳۵۲ به پایان رساند. در همان سال از آموزش و پرورش به دانشگاه تهران انتقال یافت و با عنوان مربی در گروه کتابداری این دانشگاه فعالیت‌های آموزشی خود را آغاز کرد.

در سال ۱۳۵۳ از سوی دانشگاه تهران برای یک فرصت مطالعاتی کوتاه به آمریکا رفت و در دانشگاه کیس وسترن برای مقطع دکتری پذیرفته شد. در چهارده ماه توانست درس‌های این دوره را به پایان برساند؛ اما با پایان یافتن مهلت قانونی فرصت مطالعاتی، به ناچار به تهران بازگشت. در سال ۱۳۵۸ برای گذراندن رساله دکتری بار دیگر به همان دانشگاه بازگشت. ایشان توانست در سال ۱۳۶۰ از رساله دکتری خود با عنوان «مقایسه شباهت‌های استنادی و شباهت واژگان نمایه برای ربط‌دادن مدارک مرتبط از حیث موضوعی» دفاع کند و به کشور بازگردد.

استادان

از دوره ابتدایی مرحوم مؤمن زاده، مدیر مدرسه و روانشاد ریاحی معلم کلاس پنجم را به خاطر داشت. در دوره دبیرستان روانشادان زوار که رئیس دبیرستان و تقی بینش که دبیر بود، از

«دیپلم کامل» بود (در مقابل اتمام دوسال دانشسرا که «دیپلم ناقص» نامیده می‌شد)، به صورت آزاد گرفت و در همین زمان به فراگیری زبان انگلیسی نیز پرداخت. (زبان خارجی مرسوم آن زمان فرانسوی بود و انگلیسی تازه باب شده بود). در سال ۱۳۴۲ با یکی از بانوان کاشمیری (صبیه شادروان حاج عبدالرحیم مصوری نظام آباد) ازدواج کرد. حاصل این ازدواج دو فرزند پسر بود که یکی در رشته پزشکی و دیگری در رشته دندانپزشکی از دانشگاه تهران فارغ التحصیل شدند.

حری در سال ۱۳۴۵ به شهر مشهد منتقل شد و در همان سال در آزمون ورودی دانشگاه مشهد، رتبه اول را در رشته تاریخ و رتبه پنجم را در رشته زبان و ادبیات انگلیسی به دست آورد و بنا به علاقه خود رشته دوم را برگزید. در سال ۱۳۴۹ کارشناسی رشته زبان و ادبیات انگلیسی را دریافت کرد. پس از پایان این دوره، به درخواست خودش به تهران منتقل شد.

دوره لیسانس او در دانشگاه مشهد، دوران پرالتهاب سیاسی بود و گروه‌بندی‌های دانشجویی، مطالعه در عرصه‌های مختلف، خواندن آثار کلاسیک غربی به زبان اصلی، مطالعه کامل متن اصلی نهج البلاغه و صحیفه سجّادیه برای او در این دوره اتفاق افتاد. استمرار مطالعات او در دوره کارشناسی ارشد و در فضایی

شده و طلبه جوان را برای همسری دخترش برگزیده بود. خانواده پدری اش تا چند جد روحانی بودند. پدرش مورد اعتماد و احترام اهل محل و راهگشای بسیاری از مسائل خانواده‌ها و حکم اختلافات خانوادگی، اجتماعی و اقتصادی بود. پدرش در اواخر عمر مبتلا به سرطان کبد شد و در سال ۱۳۴۲ چشم از جهان فروبست و چند سال بعد مادر نیز به او پیوست.

تحصیلات

تحصیلات ابتدایی و متوسطه را در همان شهر گذراند. سه سال اول (سیکل اول) دبیرستان را که تمام کرد وارد دانشسرای مقدماتی شد تا برای شغل معلمی آماده شود. در دوره دوساله دانشسرا در دوره زبان عربی که در مهدیه مشهد برگزار می‌شد، نامنویسی کرد و همه روزه عصرها در حجره‌های درس حضور می‌یافت و طی این مدت کتاب سیوطی را به پایان برد.

پس از اتمام دوره دوساله دانشسرا برای معلمی عازم ریوش (روستایی نزدیک کاشمر) شد. پس از دو سال خدمت در آنجا به شهر کاشمر منتقل شد و ششم دبیرستان و زبان انگلیسی را در دوره‌ای که در شهرستان کاشمر معلم بود، به پایان برد.

هفت سال نیز در آموزش و پرورش کاشمر خدمت کرد. در این مدت مدرک ششم دبیرستان را که

دکتر عباس حری از اعضای هیأت مؤسس انجمن ایرانی مطالعات جامعه اطلاعاتی نیز بود. او که خود یکی از ترویج دهندگان علم در ایران به شمار می‌رفت، در مقام رئیس وقت انجمن ترویج علم ایران، به معرفی و تقدیر از ترویج‌کنندگان علم در ایران می‌پرداخت. همچنین او از اعضای ثابت شورای پژوهشی گروه علم‌سنجی مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور بود.

داوری مقالات مجلات علمی، داوری کتاب سال دانشگاهی، داوری کتاب سال جمهوری اسلامی ایران، داوری پژوهش‌های فرهنگی، داوری طرح‌های تحقیقاتی، داوری آثار جشنواره خوارزمی، داوری پایان‌نامه‌های ارشد و دکتری، بررسی کارهای علمی دانشجویان، شرکت در جلسات مستمر پژوهشی، آموزشی و هیأت‌های ممیزه دانشگاه و وزارت علوم و جلسات مختلف دیگر دانشگاهی و وزارتی، همکاری با بنیاد ایران شناسی و آثار قلمی (مقاله و کتاب) نیز بخش دیگری از فعالیت‌های علمی آن مرحوم به شمار می‌آید.

در ادامه به برخی از نشانها و جوایزی که به مرحوم دکتر عباس حری اعطا شد اشاره میشود:

- دریافت لوح تقدیر استاد پیشکسوت از سوی انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران و دانشگاه تهران

- دریافت لوح تقدیر برای کتاب آیین نگارش علمی به عنوان کتاب برگزیده دانشگاهی از طرف دانشگاه تهران.

- دریافت لوح تقدیر و جایزه برای کتاب مروری بر اطلاعات و اطلاع‌رسانی به عنوان کتاب سال جمهوری اسلامی ایران.^۸

نظریه‌های علمی^۹

دکتر حری از دهه ۱۳۶۰ به بحث درباره نظریه‌های

نگارش بیش از ۱۵۰ مقاله و چهارده کتاب تألیفی و ترجمه‌ای، سردبیری چند مجله تخصصی و اطلاع‌رسانی، سرویراستاری دایرةالمعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی، ترجمه بیش از ۱۷۰ مقاله برای دانش‌نامه جهان اسلام و همکاری در آماده‌سازی فرهنگ‌نامه کودک و نوجوان، از مهم‌ترین دستاوردهای علمی و فرهنگی او بود.

وی از دهه ۶۰ همکاری‌های صمیمانه و دلسوزانه‌ای با مراکز وابسته به حوزه علمیه قم داشت و در تدوین اصطلاح‌نامه جامع علوم اسلامی نقش راهبردی و تعیین‌کننده‌ای ایفا کرد. ایشان از مؤسسان اصطلاح‌نامه علوم اسلامی و اعضای شورای سیاست‌گذاری مرکز اطلاعات و مدارک اسلامی^۶ قم و داوران آثار علمی این مرکز نیز بود.

همکاری در راه‌اندازی بنیاد دایرةالمعارف اسلامی با دکتر مهدی محقق، راه‌اندازی واحد اطلاعات دفتر پژوهش‌های فرهنگی، راه‌اندازی واحد اطلاعات بنیاد دایرةالمعارف اسلامی، راه‌اندازی اولین مجله اطلاع‌شناسی^۷ در دنیا، راه‌اندازی دایرةالمعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی، راه‌اندازی بانک مطالعات ایران‌شناسی و راه‌اندازی کمیته واژه‌گزینی کتابداری و اطلاع‌رسانی در دوره اخیر فرهنگستان زبان و ادب فارسی نیز از دیگر تلاش‌های علمی او محسوب می‌شود.

آثار وی دارای شهرتی خاص در محافل علمی بوده و هست. دریافت لوح تقدیر به مناسبت انتخاب استاد پیشکسوت از سوی انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران و دانشگاه تهران، دریافت لوح تقدیر به مناسبت انتخاب کتاب آیین نگارش علمی به عنوان کتاب برگزیده دانشگاهی از طرف دانشگاه تهران، دریافت لوح تقدیر و جایزه به مناسبت برنده شدن کتاب مروری بر اطلاعات و اطلاع‌رسانی به عنوان کتاب سال جمهوری اسلامی ایران از جمله افتخارات وی است.

۶. تاسیس این مرکز در سال ۱۳۷۱ با نام واحد اصطلاح‌نامه علوم اسلامی بوده است که از مهر ۱۳۸۴ به مرکز اطلاعات و مدارک اسلامی ارتقا یافت.

7. Informology.

جمله‌کسانی هستند که بیش از همه به خاطر او مانده‌اند. در دوره لیسانس استادانی چون دکتر احمدعلی رجایی، دکتر غلامحسین یوسفی، دکتر متینی و دکتر مختاری را به یاد داشت و در دوره فوق لیسانس شاگرد کسانی چون مرحوم محمدتقی دانش‌پژوه، روانشاد فرشته‌انوار و خانم‌ها نوش‌آفرین انصاری، پوری سلطانی، زهرا شادمان و آقای علی سینایی بوده‌اند. در دوره دکتری نیز استادانی چون روانشاد دکتر حسن شرا، دکتر کنرادراسکی و دکتر ویلیام گافمن، بیش از همه وی را تحت تأثیر قرار دادند.

فعالیت‌های ضمن تحصیل^۵

در دوره تحصیل در دانشسرای مقدماتی بود که کار نوشتن را آغاز کرد. روزنامه دیواری‌ای راه‌اندازی کرد که فاصله انتشار آن، دو هفته یک بار بود و کتابچه خاطرات سفر علمی به خطه شمال از نخستین فعالیت‌های او بود. در همین دوره بود که به کانون نشر حقایق اسلامی پیوست که اداره آن را مرحوم محمدتقی شریعتی برعهده داشت. در دوره لیسانس در مشهد کار نوشتن برای و جدی‌تر شد و آثاری از وی در روزنامه‌های محلی از جمله روزنامه خراسان چاپ شد. دوره لیسانس وی با کار آموزگاری در مدارس مشهد نیز همراه بود. در دوره فوق لیسانس در تهران، افزون بر تحصیل، در دبیرستان‌های تهران به تدریس اشتغال داشت و در عین حال به صورت پاره‌وقت با کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران و نیز مرکز آموزش کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان همکاری می‌کرد.

دستاوردهای علمی و پژوهشی

سوابق علمی

ایشان دارای سابقه تدریس در دانشگاه تهران، دانشگاه آزاد واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد واحد شمال، دانشگاه تربیت مدرس، دانشگاه الزهراء، دانشگاه شیراز، دانشگاه اهواز و دانشگاه مشهد در رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی در مقاطع لیسانس، فوق لیسانس و دکتری بود.

۵. فریال طهماسبی؛ گفت و گو با عباس حری، روزنامه‌ی ایران؛ شماره ۱۲، ۲۲۴۱، شهریور ۱۳۸۴.

۸. پایگاه اطلاع‌رسانی کتاب سال جمهوری اسلامی ایران^۸ به آدرس www.ketabsal.ir.

۹. پایگاه اطلاع‌رسانی جزیره دانش به نقل از کتاب «ایرج فرجی، در ارج و قرب اطلاع‌شناسی، ص ۱۴۹، ۱۵۴ به تاریخ ۱۳۹۲/۰۲/۲۰، تاریخ به روز رسانی سایت ۱۳۸۶/۰۱/۲۴ به آدرس

http://www.jazirehdanesh.com/printme.php?item=19.564.775.fā.

اطلاعات از جمله نظریه ریاضی، نظریه معاشناختی، نظریه سایبرنتیکی و اخیراً نظریه کوانتومی اطلاعات پرداخت و در این زمینه آثاری نیز عرضه کرد. وی به رویکردهای دیگری نیز با استفاده از استدلال استعاری در زمینه اکولوژی اطلاعات، اختلاف پتانسیل اطلاعاتی و نیز روش اطلاع‌شناختی علاقه‌مند بود. وی در گذشته نیز در نقد عالم سوم پوپر، تحلیل نظری خلدون در باب تألیف، جست‌وجوی مبانی تحلیل استنادی غرب در علم الحدیث و علوم اسلامی قلم زده بود. او مفهوم اطلاع‌شناسی را با رویکرد نوین برای نخستین بار در جهان مطرح کرد و مدیرمسئول نخستین مجله اطلاع‌شناسی جهان بود.

آثار علمی^{۱۰}

دکتر حری، نویسنده، مترجم، استاد کتابداری و در واقع مردی فرهنگی و یکی از برجسته‌ترین کتابداران و کتاب‌شناسان ایران بود. پروفسور عباس حری به سبب تحصیل در مقطع کارشناسی رشته زبان انگلیسی و دکترای کتابداری در آمریکا، بر زبان انگلیسی نیز تسلط کامل داشت و آثار زیادی را به زبان فارسی ترجمه کرد. دانشجویان او امروز خود در این حوزه صاحب نظر شده‌اند و دانش خود را مدیون ایشان می‌دانند.

ایشان در برخی از نشریات کشور نیز سهم عمده و نقش تأثیرگذاری داشتند که به آنها اشاره می‌شود.

عباس حری سردبیری چند مجله تخصصی و مرتبط با اطلاع‌رسانی و کتاب‌داری و کتاب‌شناسی را برعهده داشت یا عضو هیأت تحریریه آنها بود:

۱. سردبیر و عضو هیأت تحریریه مجله روان‌شناسی و علوم تربیتی از ۱۳۸۰.
۲. سردبیر و عضو هیأت تحریریه مجله فصلنامه کتاب از ۱۳۷۴ تا ۱۳۸۰.
۳. مدیرمسئول مجله اطلاع‌شناسی از ۱۳۸۱.
۴. عضو هیأت تحریریه نشریه سخن سمت از

۱۰. ونوس خجسته؛ «فهرست آثار و تألیفات دکتر عباس حری»؛ کتاب ماه کلیات، اردیبهشت ۱۳۸۲، شماره ۶۵، ص ۲۹، ۱۸.

۱۳۷۶ تا ۱۳۷۸.

۵. مدیرمسئول مجله پل فیروزه، دفتر پژوهش‌های فرهنگی از ۱۳۷۹.

۶. سردبیر و عضو هیأت تحریریه مجله کتاب‌داری (دانشگاه تهران)، از ۱۳۸۲.

۷. عضو هیأت تحریریه مجله انگلیسی علم و فن‌آوری اطلاعات (شیراز) از ۱۳۸۰.

۸. عباس حری در آخرین فعالیت‌های خود در کتاب ماه کلیات به همراه یونس شکرخواه،

فریده عصاره، حبیب‌الله عظیمی، غلامرضا فدایی، فریبا افکاری، محمد حسن زاده، ابراهیم

عمرانی، عباس گیلوری، مهدی محسنیان راد، نورالله مرادی و یزدان منصوریان فعالیت داشت.

برخی از کتاب‌ها

۱. فهرست کوچک سرعنوان‌های موضوعی، انجمن کتابداران ایران، ۱۳۵۲.

۲. شیوه بهره‌گیری از کتابخانه، مرکز اسناد فرهنگی آسیا، ۱۳۵۶.

۳. مراجع و بهره‌گیری از آنها، مرکز اسناد فرهنگی آسیا، ۱۳۵۶.

۴. آیین‌گزارش نویسی، دبیرخانه هیأت امنای کتابخانه‌های عمومی کشور، ۱۳۷۱.

۵. مروری بر اطلاعات و اطلاع‌رسانی، دبیرخانه هیأت امنای کتابخانه‌های عمومی کشور،

۱۳۷۲.

۶. آیین نگارش علمی، دبیرخانه هیأت امنای کتابخانه‌های عمومی کشور، ۱۳۵۸.

۷. اطلاع‌رسانی: نظام‌ها و فرآیندها، نشر کتابدار، ۱۳۸۵.

۸. اطلاع‌رسانی: نگرش‌ها و پژوهش‌ها، نشر کتابدار، ۱۳۸۵.

۹. توسعه نظام ملی کتابخانه‌های عمومی ایران، با همکاری دکتر جعفر مهرداد، دانشگاه شیراز، ۱۳۸۰.

۱۰. کتابخانه آموزشی در مدرسه کتابخانه‌مدار، با همکاری دکتر نرگش نشاط، شبکه کتاب، ۱۳۸۳.

۱۱. کسانی که جامعه را می‌سازند، نشر دیبایه و نشر ناهید، ۱۳۸۴.

۱۲. شیوه‌های استناد در نگارش‌های علمی، با همکاری اعظم شاهدهاگی، دانشگاه تهران، ۱۳۸۵.

۱۳. راهنمای تهیه و گسترش اصطلاح‌نامه یک زبانه (ترجمه)، مرکز اسناد و مدارک علمی ایران، ۱۳۶۵.

۱۴. اصطلاح‌نامه فرهنگ، ارتباطات و اطلاعات (ترجمه)، دفتر پژوهش‌های فرهنگی، ۱۳۷۵.

۱۵. اصطلاح‌نامه بین‌المللی و توسعه فرهنگی یونسکو (ترجمه)، دفتر پژوهش‌های فرهنگی، ۱۳۷۷.

برخی از مقالات

۱. اکولوژی اطلاعات: مروری بر مفاهیم و مصادیق؛ اطلاع‌شناسی؛ شماره ۲، زمستان ۱۳۸۲، ص ۵-۳۰.

۲. نظریان خلدون در باب تألیف؛ نشر دانش؛ شماره ۴، خرداد و تیر ۱۳۶۳، ص ۲۰-۲۷.

۳. تحلیل استنادی و شباهت‌های آن با علم الحدیث؛ نشر دانش؛ شماره ۲، بهمن و اسفند ۱۳۶۲، ص ۱۱-۱۷.

۴. وضعیت کتاب‌داری و اطلاع‌شناسی در ایران؛ کتاب ماه کلیات؛ شماره ۵، اردیبهشت ۱۳۸۲، ص ۴-۱۳.

۵. نظام چند سطحی در ذخیره و بازیابی رایانه‌ای اطلاعات اسلامی؛ فصلنامه کتاب؛ شماره ۳، پاییز ۱۳۷۵، ص ۸-۱۳.

۶. مروری بر مفاهیم و نظریه‌ها در قلمرو اطلاع‌شناسی؛ اطلاع‌شناسی؛ پاییز ۱۳۸۲، ص ۹-۳۴.

۷. مدیریت دانش و مدیریت اطلاعات در کتاب‌داری؛ کتاب ماه کلیات؛ آذر ۱۳۸۳، ص ۸-۱۱.

۸. آیین بدنویسی؛ آیین پژوهش؛ شماره ۳، مهر و آبان ۱۳۷۰، ص ۲-۵.

۹. کتاب و عالم سوم پوپر؛ نشریه علوم تربیتی؛ شمار ۳ و ۴، ۱۳۶۶، ص ۱-۱۱.

۱۰. ارتباط علمی و اختلاف پتانسیل اطلاعاتی؛ اطلاع‌شناسی؛ شماره ۲ از سال دوم، ص ۲۱-۲۳.

دکتر حری علاوه بر کتاب‌ها و مقاله‌های پرشماری

که نوشته یا ترجمه کرده است، در آماده‌سازی چند دانش‌نامه نیز نقش مهمی داشت:

۱. فرهنگ‌نامه کودکان و نوجوانان. این فرهنگ‌نامه زیر نظر شورای کتاب کودک تولید می‌شود که دکتر حری از سال ۱۳۵۳ عضو رسمی آن بود. او از سال ۱۳۶۱ به کمیته اجرایی فرهنگ‌نامه کودکان و نوجوانان پیوست و به پیشنهاد توران میرهادی، سرپرست فرهنگ‌نامه، همراه با نوش‌آفرین انصاری به عنوان مشاوران سرپرست فرهنگ‌نامه، همه مقاله‌های کم‌وبیش آماده برای چاپ را بازبینی می‌کرد. تاکنون ۱۳ جلد از این فرهنگ‌نامه منتشر شده و کار نمایه‌سازی برای جلد‌های یکم تا هشتم نیز زیر نظر دکتر حری انجام شده است.

۲. دایرةالمعارف کتاب‌داری و اطلاع‌رسانی. طرح چنین دانش‌نامه‌ای در زمان ریاست سیدمحمد خاتمی بر کتابخانه ملی ریخته شد و جلد نخست آن در سال ۱۳۸۱ منتشر شد. مقاله‌های این دانش‌نامه به معرفی کتاب‌داران و کتاب‌شناسان بزرگ ایرانی و غیر ایرانی، کتاب‌خانه‌های مهم جهان، مفاهیم کتاب‌داری و اطلاع‌رسانی، کتاب‌های مهم در حوزه‌ی کتاب‌داری، بنیادهای اطلاع‌رسانی مرتبط با کتاب و جوایز کتاب و کتاب‌داری، می‌پردازد و از آثار ماندگار مرحوم دکتر حری است.

۳. دانش‌نامه مک‌گرو هیل. سرپرستی، ترجمه و

ویرایش این اثر بر عهده دکتر حری بود.

فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی

دکتر عباس حری از زمانی که یکی از اعضای هیأت علمی دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی شد، کوشید در روش‌های تدریس، مباحث درسی و چگونگی ارتباط با دانش‌جویان دگرگونی‌هایی در راستای بهبود کیفیت پدید آورد. او که در این راه از همسویی و همکاری استادش، خانم نوش‌آفرین انصاری بهره می‌برد، چند رویکرد زیر را عملی کرد:

۱. تکیه آموزش کتاب‌داری بر مفهوم خدمت و اهمیت و ضرورت توجه به مراجعان.

۲. توجه بیشتر به مبانی نظری رشته کتاب‌داری و اطلاع‌رسانی.

۳. تغییر تدریجی سیر پایان‌نامه‌ها از لحاظ موضوعی و روش کار از تدوین کتاب‌شناسی به پیمایش وضعیت کتاب‌خانه‌ها و بررسی چگونگی خدمات.

۴. گنجانیدن دوره کارشناسی کتاب‌داری و اطلاع‌رسانی در برنامه‌های آموزشی که تا آن زمان به مقطع کارشناسی ارشد منحصر بود.

۵. کمک و همکاری در راه‌اندازی دوره دکترای کتاب‌داری و اطلاع‌رسانی در دانشگاه تهران، دانشگاه آزاد، دانشگاه شیراز و دانشگاه‌های

دیگر.

دکتر حری در کنار فعالیت‌های آموزشی و راهنمایی دانشجویان در طرح‌های پژوهشی، در راه‌اندازی و پیشرفت چند طرح پژوهشی ملی نقش اصلی را داشت:

۱. همکاری برای طراحی و ایجاد اصطلاح‌نامه علوم اسلامی.

۲. داوری اصطلاح‌نامه‌های علوم اسلامی تولیدی مرکز اطلاعات و مدارک اسلامی از سال ۱۳۷۵ تا ۱۳۹۱.

۳. همکاری در برنامه‌ریزی و طرح علمی دانش‌نامه جهان اسلام: هنگامی که در سال ۱۳۶۲، بنیاد دایرةالمعارف اسلامی با پیشنهاد و کوشش مهدی محقق پایه‌ریزی شد، دکتر حری و عبدالحسین آذرنگ دو بازوی توانای او بودند که نه تنها در برنامه‌ریزی و طرح علمی دانش‌نامه جهان اسلام فعال بودند، بلکه در کارهای اجرایی و اداری آغازین آن بنیاد نیز نقش چشمگیری داشتند. دکتر حری بیش از ۱۷۰ مقاله برای این دانش‌نامه ترجمه کرد.

۴. طراحی و اجرای پایگاه مطالعات ایران شناسی: این طرح با هدف فراهم آوردن اطلاعات

۱۱. پایگاه اطلاع‌رسانی جزیره دانش به نقل از کتاب زهره حیاتی، اندیشه‌مندی توانا در آموزش کتاب‌داری و اطلاع‌رسانی ایران، ص ۱۸۹. ۲۰۲۰ به تاریخ ۱۳۹۲/۰۲/۲۰. تاریخ به روزرسانی سایت http://www.jazirehdanesh.com/ به آدرس / ۱۳۸۶/۰۱/۲۴ printme.php?item=19.564.775.fa

و منابعی که اجرای پژوهش‌های علمی در قلمرو ایران‌شناسی را آسان می‌سازد، در سال ۱۳۷۶ در بنیاد ایران‌شناسی مطرح و تصویب شد. کار گردآوری، سازمان‌دهی و اندوخته‌سازی رایانه‌ای مواد این پایگاه، از خرداد ۱۳۷۷ آغاز شد و اکنون دارای بیش از ۳۵۰ هزار عنوان مدرک همراه با چکیده‌های اطلاعاتی و کلیدواژه‌های موضوعی است. اطلاعات این پایگاه شامل نوشته‌ها، نوارهای صوتی و تصویری، نسخه‌های خطی و مواد گوناگون دیگری است که به زبان‌های فارسی، عربی، آلمانی، انگلیسی، فرانسوی، روسی و زبان‌های دیگر آماده شده و در ایران یا کشورهای دیگر قابل دسترس است.

۵. طرح نظام ملی اطلاع‌رسانی: پایه‌های این طرح در سال ۱۳۷۳ با پشتیبانی سیدمحمد خاتمی گذاشته شد. در این طرح، نظام ملی اطلاع‌رسانی به مجموعه‌ای متمرکز شامل واحد هماهنگ‌کننده و کمیته‌های آن و نیز اجزای غیرمتمرکز آن، یعنی کتابخانه‌ها و مراکز اسناد و اطلاعات، گفته شده است که باید در راه تحقق هدف‌های از پیش تعیین شده برای انجام فعالیت‌های اطلاع‌رسانی در مقیاس ملی گام بردارند. ایجاد هماهنگی در آماده‌سازی، گردآوری، ذخیره‌سازی و بازیابی و گسترش اطلاعات مربوط به منابع، نظارت بر آماده‌سازی منابع اطلاعاتی و خدمات اطلاع‌رسانی و عرضه خدمات مشاوره‌ای و ارجاعی به مراکز آماده‌سازی داده‌ها و اطلاعات، از محورهای اصلی این طرح است. بنیان‌گذاری شورای عالی اطلاع‌رسانی نیز از دستاوردهای همین طرح است.^{۱۲}

چند خاطره^{۱۳}

تمام لحظات زندگی انسان‌های اندیشمند درس‌آموز است. در اینجا دو خاطره از دکتر عباس حری بیان می‌شود.

۱۲. نسرين دخت عماد خراساني؛ چالشی در راستای شکل‌گیری نظام ملی اطلاع‌رسانی؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، چاپ اول ۱۳۸۵، ص ۱۲۳ تا ۱۳۷.

۱۳. به نقل از مصاحبه حجت‌الاسلام والمسلمین محمدهادی یعقوب‌نژاد، مدیر مرکز اطلاعات و مدارک اسلامی در پایگاه اطلاع‌رسانی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی به آدرس <http://www.isca.ac.ir>.

الف) این ماجرا مربوط به چهارمین کنگره بین‌المللی کتابداران و اطلاع‌رسانان مسلمان (کاملیس ۴) است که خرداد ۱۳۷۴ در تهران برگزار شد. دکتر، نایب‌رییس و دبیر این کنگره بین‌المللی بود. به هر حال از نظر ظاهر عنوان مهمی بود؛ ولی تواضع و اعتقاد قلبی او بی‌بدیل بود؛ چرا که مدتی قبل از برگزاری کنگره از حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر محمدهادی یعقوب‌نژاد (عضو هیئت علمی و مدیر فعلی مرکز اطلاعات و مدارک اسلامی) خواسته بود که در مورد اصطلاح‌نامه علوم اسلامی مقاله علمی تدوین کنند، حال آنکه خود ایشان استاد برجسته این رشته بودند و در طراحی و تأسیس اصطلاح‌نامه جامع علوم اسلامی نقش کلیدی داشتند. وقتی از ایشان علت را جویا می‌شوند، مرحوم دکتر حری این‌گونه جواب می‌دهند: «میخواهم فردی با لباس روحانی در این اجلاس بین‌المللی در زمینه موضوع کنگره بالای سن اجلاس ظاهر شده و سخنرانی کند».

ب) همواره یکی از دغدغه‌های ایشان مباحثی در باب علوم اسلامی بود که حتی در برخی موارد با ارسال طرح به صورت خودجوش و خالصانه مسئله را پیگیری می‌شدند. برای نمونه می‌توان به طرح «فرهنگستان علوم اسلامی» ایشان اشاره کرد که در تیرماه سال ۱۳۷۵ طی نامه‌ای از حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر محمدهادی یعقوب‌نژاد خواسته بودند از طریق مرحوم آیت‌الله معرفت با مقام معظم رهبری در میان بگذارند تا به سرانجام برسد. حتی در انتهای نامه خود به این مطلب تصریح کرده بودند: «اگر مناسب تشخیص داده شد که طرح با امضای فرد دیگری به استحضار ایشان (مقام معظم رهبری) برسد از نظر بنده منعی ندارد».

این نهایت تواضع و اخلاص فرهیخته‌ای چون دکتر عباس حری بود. از این دست موارد کم نیست که نشان از عمق اعتقاد ایشان به حوزه‌های علمیه و نظام اسلامی داشت. آنچنان پیگیر این مسئله بودند که بعد از گذشت شانزده سال از آن تاریخ در نامه دیگری مورخ ۳۰

فروردین ۱۳۹۱ خواستار نگاه جدی‌تر به موضوع شده و ضمن بیان مطالبی دقیق از علت آن پیشنهاد سخن به میان آورده بودند.

نظم و ترتیب و انضباط و رعایت اصول و ضوابط از ویژگی‌های عباس حری بود که آن راهم در کارهای اداری و اجرایی و هم در معلمی و استادی خود رعایت می‌کرد. همکاران و دانشجویان، او را نمونه‌ای کامل و تمام‌عیار از یک معلم توانا و پژوهشگر چیره‌دست می‌دانستند. دکتر حری دانش فوق‌العاده‌ای داشت. او به جز رشته خاص تحصیلی‌اش، در زمینه‌ی هنر و ادبیات نیز صاحب‌نظر بود. دکتر دیانی استاد برجسته کتابداری دانشگاه‌های مشهد در مورد مرحوم دکتر حری می‌گوید: «ما انسان‌های کمی را می‌شناسیم که همچون دکتر حری در عین بر خورداری از این جایگاه علمی رفیع، شخصیتی بسیار فروتن و متواضع داشته باشند».^{۱۴}

در پایان برای نشان دادن گوشه‌ای از افق نگاه ژرف و عمیق مرحوم دکتر عباس حری به این مطلب از ایشان اشاره می‌شود:

«فرهنگ مدیریت سازمانی ما فرهنگ تعاونی نیست. مدیریت نوعی مالکیت تلقی شده است و مدیر کسی است که مایملک اجتماعی سازمان را در دوران مدیریت خود از خطر بهره‌وری اجتماعی مصون نگه دارد. زمانی که ما اقدام به ترویج علم کنیم، در عین اینکه حقوق اجتماعی افراد را به رسمیت شناخته‌ایم، در واقع آینده کشور را برای تصمیم‌گیری‌ها و رشد دانش فراهم کرده‌ایم».^{۱۵}

دکتر عباس حری چهره ماندگار علم اطلاع‌رسانی و اطلاع‌شناسی پس از عمری تلاش و کوشش و خدمت، سرانجام هفتم اردیبهشت سال ۱۳۹۲ دارفانی را وداع گفت و انبوهی از علاقه‌مندان به علم و اخلاق خود را در حیرت و ماتم فرو برد.

۱۴. روزنامه خراسان، شماره ۱۸۳۹۰، دوشنبه ۱۳۹۲/۰۲/۰۹.

۱۵. پیام کتابخانه، زمستان ۱۳۷۱، ص ۵.